

HOVHANNES KÖROĞLUYAN'IN ANLATTIKLARI
(1904, TİGRANAKERT [DİYARBAKIR] DOĞUMLU)

Ben doğduğumda, babam Hovsep ve annem Nıvard çok sevinmişler; çünkü uzun zamandır çocukları olmuyormuş. Annem kapı kapı dolaşıp gümüş toplamış, kilisede kutsatmış, haç yaptırtmış; üzerine adımı, doğum tarihimi kazıtmış ve boynumdan asmış; sonra beni bir cambazın sırtına bindirmişler, Fırat'ın üstüne bir tel germişler; adam beni sırtına alıp o telin üstünde yürümüş. Köyün savcısı olan babam, şöyle demiş: “Allah mucizesini gösterecekse, şimdi göstereceğin; eğer çocuğum ölecekse, şimdi ölsün”. Ama ben mucize eseri olarak hayatta kalmışım; zira Allah'ın koruduklarındanmışım. Benden sonra başka çocuklar da doğmuş : Verjin, Pargev, Sedrak.

Katliam başladığında Türkler Tigranakert'e girip köyün önde gelen şahıslarından biri olarak babamı gece vakti götürdüler. Annem, Türklerin babama : “Türkleşeceksin” diyerek, acımasızca işkence yaptıklarını, tırnaklarını söktüklerini anlatırdı.

Babam onlara şöyle cevap vermiş :”Ben Ermeniliğimi, dinimi inkâr etmem. Ben Ermeni doğdum, Ermeni olarak öleceğim.”

Türkler bunun üzerine daha da öfkelenmişler; daha fazla işkence yapmaya başlamışlar; ona yapmadıklarını bırakmamışlar; kazığa oturtmuşlar; sonra da derisini yüzmüşler; şayet Türkleşmezlerse kendilerini de savcının akıbetinin beklediğini göstermek için köyde kalan Ermenilere ibret olsun diye içine saman doldurarak, getirip evin önüne koymuşlar

Bütün köy Türkleşmemişti. Pek çoklarına işkence yaptılar...

Sonra Türkler babamın ailesinin kökünü kazımak istiyorlardı; erkek kardeşlerini götürüp işkenceye tabi tuttular; kız kardeşlerini kaçırdılar.

Ben o zamanlar oldukça büyüktüm ve her şeyi iyi hatırlıyorum. Benim erkek kardeşim Sedrak yeni doğmuştu; 40 günlüktü; ağlamaya başladı; annem onu susturamadı; küçüğün ağzına bez bağlayıp, ahıra götürdü ki, Türkler onun sesini duymasınlar, hiç olmazsa bizler ve evin içinde saklanmış olan diğerleri katledilmeyelim. Küçük Sedrak iki gün ahırda kaldı. İki gün sonra annem :”Şimdi o çocuk çoktan ölmüştür” dedi. Gidip baktı ki, Sedrak ahırda iki gün boyunca aç, susuz hayatta kalmış.

Sonra annem gitti, bize ve evimize sığınmış olan öksüzlere bakmak ve yiyecek sağlamak için Türk Bey'in yanında hizmetçi oldu. O yüzden anneme Nıvard demiyorlardı; ona “Ana” diyorlardı. Zira pek çoğunun hayatını kurtarmıştır. Bir gün beni o Türk'ün evine götürdüklerini hatırlıyorum; ben orda bizim evden çalınıp götürülen halıları, yatakları ve başka şeyleri gördüm. Anneme : “Bütün bunlar bizim eşyalarımız” dedim. Annem parmağını dudaklarına götürerek : “Hovhannes, oğlum, sus yoksa bizi de öldürürler” dedi.

Sonra ben fedayi oldum. 40 gün karlı dağlarda aç, susuz kaldık; kar eritip içiyorduk. Elimizde olanlarla zar zor hayatta kaldık; ama teslim olmadık. Aramızdan birisini köye yiyecek toplamaya yolluyorduk; o bize yiyecek getiriyordu.

Sonra grup olarak Tigranakert'e indik. Türklere saldırdık. Ben gidip annemi Türk'ün evinden kurtardım. Onun yanında bir de küçük kız vardı. Onu ölülerin arasında bulmuş, temizlemiş, ona elbiseler giydirmiş ve bakmıştı. Sonra Halep'e gittik; ama ben orda kalamadım; Fransa'ya gittim ki, sonra annemi de oraya aldırayım. Orda zengin bir kadın vardı; beni kızıyla evlendirmek istedi; ama bana şöyle dedi : "Senin adın niye Hovhannes olsun ki? Bundan sonra sana Jan diyeceğiz; soyadın da Köroğluyan yerine Köroğlu olsun."

Fakat ben dayanamayıp ona şöyle cevap verdim : "Benim babam öldü; onun derisini yüzdüler; içine saman doldurdular; ama Türkleşmedi. Annem mahvoldu; ama Türkleşmedi. Ben Fransız mı olacağım? Lanet olsun paranıza da, kızınıza da!"

Evden çıktım; çıkarken, büyük bir kamyon beni ezdi. Her tarafım hurdahaş oldu. Beni hastaneye götürdüler. Halep'te bulunan anneme "Hovhannes kamyonun altında kalıp öldü" diye haber ulaşmıştı. Annem yas tutmaya başlamış; kilisede cenazesiz cenaze merasimi yaptırmıştı.

Hastanede altı ay kadar kaldım. Bir gün gözlerimi açtım ve yanı başımda doktorlar, hemşireler gördüm. Onlar bana : "Bu şehirde yakınınız var mı?" diye sordular.

Onlara dedim ki : "Simon ve Tiran Köroğluyanlar kuzenim olurlar; burda yaşıyorlar."

Doktorlar onlara : "Kuzeniniz yaşıyor; gelin görün" diye haber vermişler.

Onlar da demişler ki : "Kuzenimiz öldü." Ama bir gün gelip gördüler ki, ben gerçekten de kendi kuzenleri Hovhannes'im.

Altı ay kadar Fransız Hastanesi'nde çalıştım. Doktorluğun pek çok sırrını öğrendim. 1931'de Halep'e geldim. Halep'te küçük bir ofis açtım. 1933'te evlendim. Ermeni, Kürt, hepsi de beni severlerdi; bana "Doktor Hovhannes" diye hitap ederlerdi. Kadın hastalıkları konusunda uzmanlaştım; pek çoğunu tedavi ettim ve bunu yaparken bedava yaptım. Karım bana sık sık :

- Hovhannes, yine mi para almadın? diyordu.

Nasıl para alabilirdim ki? Onlar zavallı insanlardı, onlara acıyordum...

1952'de Suriye Hükümeti bana yasal doktor diploması vermeyi kararlaştırdı. Büyük insanların çocuklarını tedavi ediyordum; bitkilerle tedavi ediyordum, ilaçlarla değil.

1966'da Amerika'ya geldik. Allah'a şükür, rahat yaşıyoruz...

Öyle ki, başımdan çok şey geçmiştir; ama dediğim gibi, Allah beni korumuştur...